

سؤالات امتحانی درس: علوم و فنون ادبی ۱	باسمه تعالی	تاریخ امتحان: ۹۹/۰۳/۰۵	
نام و نام خانوادگی:	آموزش و پرورش استان اردبیل دبیرستان شهید بهشتی شهرستان نیر	مدت امتحان: ۷۰ دقیقه	
نام کلاس: دهم علوم انسانی	نام دبیر:	زمان امتحان: ۱۰ صبح	
ردیف	سؤالات	صفحه یک	بارم
۱	جاهای خالی را با واژه های مناسب پر کنید: متن از دید ترکیبات و قواعد دستوری، کاربرد های دستور تاریخی در سطح قلمرو..... بررسی می شود.	۰,۵	
۲	قدیم ترین طبقه بندی انواع ادبی در..... صورت گرفته است. اساسی ترین عامل پیدایی شعر..... است.	۰,۵	
۳	به دو کلمه هم جنس و همسان..... می گویند.	۰,۵	
۴		۰,۵	
۵	واژه (گل اندام) را یک بار با حذف همزه و بار دیگر بدون حذف همزه تقطیع کنید و زیر هر هجا علامت آن را بنویسید: الف) با حذف همزه: ب) بدون حذف همزه:	۱	
۶	سجع را تعریف کنید و یک فایده آن را بنویسید:	۰,۷۵	
۷	قافیه درونی یا ذوقافیتین در کدام بیت دیده می شود؟ الف) ای از مکارم تو شده در جهان خبر ب) گلزار و باغ عالمی، چشم و چراغ عالمی هم درد و داغ عالمی، چون پا نهم اندر جفا	۱	
۸	درستی یا نادرستی جمله های زیر را بنویسید: الف) بلاغت به معنای روشنی، درستی کلمه و کلام است. ب) قالب عمده شعر سبک خراسانی قصیده است. ج) فراوانی ترکیبات نو از ویژگی های زبانی سبک عراقی می باشد. د) ناهمسانی دو واژه در تعداد حروف را جناس ناهمسان اختلافی گویند.	۱	
۹	هریک از توضیحات ستون (الف) را به گزینه مربوط به آن در ستون (ب) وصل کنید. (یک مورد در ستون ب اضافی است).	۱	
	الف	ب	
	۱) کشف الاسرار و عده الابرار	محمد بن جریر	
	۲) تاریخ الرسل و الملوک	محمد بن منور	
	۳) ترجمه تفسیر طبری	ابوالفضل میبدی	
	۴) کلیله و دمنه	نصرالله منشی	
		ابوعلی بلعمی	
۱۰	برای هر یک از واژه های زیر، دو واژه هم وزن بنویسید: الف) آبادی: ب) ساحل:	۱	

۱	صامت ها و مصوت های واژه های زیر را بنویسید: الف) سحرگه: ب) مطربان:	۱۱										
۰,۷۵	در جدول زیر، برای هر یک از واژه های ستون «الف» یک واژه هم قافیه در ستون «ب» وجود دارد، هم قافیه ها را به هم وصل کنید. (توجه: در ستون «ب» یک واژه اضافی است).	۱۲										
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>الف</th> <th>ب</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>پاییز</td> <td>شدت</td> </tr> <tr> <td>سخت</td> <td>لبریز</td> </tr> <tr> <td>شکایت</td> <td>رفت</td> </tr> <tr> <td></td> <td>بخت</td> </tr> </tbody> </table>	الف	ب	پاییز	شدت	سخت	لبریز	شکایت	رفت		بخت	
الف	ب											
پاییز	شدت											
سخت	لبریز											
شکایت	رفت											
	بخت											
۰,۲۵	با توجه به تقابل سجع های متوازی در بیت زیر، آرایه..... به وجود آمده است. ای منور به تو نجوم جمال ای مقرر به تو رسوم کمال	۱۳										
۰,۷۵	آیا در بیت زیر، آرایه واژه آرای (تکرار) در واژگان «خویش» به کار رفته است؟ چرا؟ غم خویش در زندگی خور که خویش به مرده نپردازد از حرص خویش	۱۴										
۰,۵	قاعده قافیه را در هر یک از ابیات زیر بنویسید: الف) من از دست کمانداران ابرو نمی یارم گذر کردن به هر سو ب) آب زیند راه را، هین که نگار می رسد مژده دهید باغ را، بوی بهار می رسد	۱۵										
۰,۲۵ ۰,۵ ۱ ۱,۵	کالبدشکافی شعر سروده زیر را بخوانید و به پرسش های پاسخ دهید: بوی جوی مولیان آید همی یاد یار مهربان آید همی ریگ آموی و درشتی راه او زیر پایم پرنیان آید همی آب جیحون از نشاط روی دوست خنک ما را تا میان آید همی ای بخارا، شاد باش و دیر زی میر، زی تو شادمان آید همی الف) قالب این سروده را بنویسید: ب) دو قلمرو ادبی در این شعر نشان دهید: ج) در بیت اول، ردیف، واژه های قافیه، حرف یا حروف قافیه و قاعده قافیه را بنویسید: د) خط عروضی بیت آخر را بنویسید، و زیر هر هجا علامت آن را بگذارید:	۱۶										
۰,۵	در کدام یک از ابیات زیر، آرایه موازنه به کار رفته است؟ چرا؟ الف) نظر تا کنی عرض نقل است و می نفس تا کشی، حرف چنگ است و نی	۱۷										

	(ب) به جفایی و قفایی نرود عاشق صادق مژه بر هم نزند، گر بزنی تیغ و سنانش	
۰,۵	به کار گیری کدام آرایه ها در بیت زیر، سبب موسیقی در متن و تأثیر گذاری بیشتر می شود؟ کانچنان ماهی نهان شد زیر میغ ای دریغا ای دریغا ای دریغ	۱۸
۰,۵	کالبد شکافی نثر متن زیر را بخوانید و به پرسش ها پاسخ دهید: ای صمدی که از ادراک خلق جدایی، وای احدی که در ذات و صفات، بی همتایی، وای خالقی که راهنمایی، وای قادری که خدایی را سزایی.	۱۹
۰,۵	الف) از میان انواع نثر ادبی، این متن در کدام نوع نثر قرار می گیرد؟	
۰,۵	ب) یکی از ویژگی های این نثر را بنویسید:	
۰,۵	ج) در این متن، سجع ها را بیابید و نوع هریک را مشخص کنید:	
۰,۵	سجع متوازی: سجع متوازن: سجع مطرف:	
۰,۵	د) ارزش موسیقایی کدام سجع بیشتر است؟	
۰,۷۵	در کدام یک از نمونه های زیر، آرایه «ترصیع» به کار رفته است؟ دلیل خود را بنویسید: الف) مرا پرستید که جز من معبود نیست؛ مرا بخوانید که جز من مُجیب نیست. ب) ای کریمی که بخشنده عطایی و ای حکیمی که پوشنده خطایی.	۲۰
۰,۵	هم ریشگی در بیت زیر، بین چه واژه هایی است؟ اگر تو فارغی از حال دوستان یارا فراغت از تو میسر نمی شود ما را	۲۱
۰,۵	انواع جناس را در ابیات زیر مشخص کنید: الف) من که باشم در آن حرم که صبا پرده دار حریم حرمت اوست ب) هر که گوید کلاغ چون باز است نشنوندش که دیده ها باز است	۲۲

پاسخنامه

۱. زبانی
۲. یونان
۳. عاطفه
۴. جناس
۵. الف) گ / لَن / دام ب) گل / ان / دام
۶. یکسانی دو واژه در واج یا وا جهای پایانی و وزن یا هر دوی آنهاست. فایده آن ایجاد موسیقی در نثر و افزایش موسیقی در شعر است.

۷. الف) ذوقافتین (ب) قافیه درونی
۸. الف) غلط (ب) صحیح (ج) صحیح (د) صحیح
۹. (۱) کشف الاسرار و عدّه الابرار: ابوالفضل میبدی
 (۲) تاریخ الرّسل و الملوک: محمد بن جریر
 (۳) ترجمه تفسیر طبری: محمد بن جریر طبری
 (۴) کلّیله و دمنه: نصرالله منشی
۱۰. آبادان، آباد ساحل‌ها. سواحل
۱۱. سَحَرگه مُطربان
۱۲. پاییز = لبریز سخت = بخت شکایت = شدّت
۱۳. ترصیع
۱۴. خیر.
۱۵. الف) قاعده ۱ (ب) قاعده ۲
۱۶. الف) غزل (ب) استفاده از آرایه‌های ادبی، طبیعی است؛ قافیه و ردیف، بسیار ساده است.
 (ج) ردیف (آید همی)؛ واژه‌های قافیه (مولیان، مهربان)، حرف یا حروف قافیه (ان)، قاعده قافیه (۲)
 (د) ای / ب / خا / را / شاد / با / ش و / دیر / زی / میر / زی / تو / شاد / مان / آید / ه / می
 -U-/--U-/--U-
۱۷. الف) زیرا تقابل سجع‌های متوازن یا متوازی در مصراع‌ها هماهنگ است.
۱۸. تکرار
۱۹. الف) موزون (ب) به کارگیری ردی فهای فعلی و اسمی دشوار در شعر.
 (ج) متوازی (صمدی، احدی)؛ متوازن (جدایی، خالقی)؛ مطرف (ذات، صفات)
 (د) متوازی
۲۰. (ب) زیرا ترصیع یعنی موازنه‌ای است که، همه سجع‌های آن متوازی باشد.
۲۱. فارغی، فراغتی
۲۲. الف) اشتقاق (ب) تام